

Raport
privind realizarea Hotărîrii Guvernului nr.886 din 6 august 2007
„Cu privire la aprobarea Politicii Naționale de Sănătate”
în perioada anului 2018

ASIGURAREA SECURITĂȚII ECONOMICE ȘI SOCIALE

În vederea perfecționării cadrului legal și racordării acestuia la standardele Uniunii Europene, care vor fi reflectate în strategiile de dezvoltare a tuturor ramurilor economiei naționale, prin Hotărîrea Guvernului nr. 463 din 23 mai 2018 a fost aprobat Planul de acțiuni pentru perioada 2018-2020 privind realizarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.

În vederea promovării strategiilor de sporire a coeziunii și incluziunii sociale pentru grupurile vulnerabile, prin Hotărîrea Guvernului nr. 1165 din 28 noiembrie 2018 a fost aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social și lista genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social.

Prin facilitarea accesului la investiții străine, în perioada anului 2018 volumul investițiilor în economia națională s-a majorat cu 12,3% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 24,2 mild. lei. Astfel, creșterea intensivă a investițiilor publice, îmbunătățirea situației creditare a economiei naționale, precum și evoluția în creștere a investițiilor agenților economici au determinat creșterea activității investiționale din țară în anul 2018.

Evoluția comerțului exterior în anul 2018 a fost influențată de îmbunătățirea cererii externe, determinată de expansiunea economiei mondiale, astfel, factorii care au influențat evoluția comerțului exterior sunt: valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională, aprecierea monedei naționale, evoluția pozitivă a sectorului industrial, creșterea moderată a sectorului agricol, majorarea veniturilor populației etc.

Exporturile s-au majorat cu 11,6%, iar importurile – cu 19,3%. În valoare absolută, exporturile de mărfuri realizate în anul 2018 s-au cifrat la 2706,9,1 mil. dolari SUA, mai mult cu 281,7 mil. dolari comparativ cu anul 2017, iar importurile au însumat 5764,2 mil. dolari, mai mult cu 932,7 mil. dolari. Ca și în anii precedenți, principala destinație a exporturilor rămân țările Uniunii Europene, cu o pondere de circa 68,8 % în total export.

Pentru eficientizarea mecanismelor economiei de piață, a fost creat primul parc pentru tehnologia informației „Moldova IT Park” care și-a început activitatea la 01.01.2018. IT Park în 11 luni de activitate a depășit cifra de 300 de rezidenți, cu 5900 de angajați, inclusiv 71 de companii IT create în anul 2018, 87 de companii IT cu capital străin.

În scopul susținerii afacerilor lansate de tinerii antreprenori, prin Hotărîrea Guvernului nr. 973 din 10 octombrie 2018, a fost aprobat Programul de suport pentru tineri - „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă”. Totodată, a fost prelungit Programul „PARE 1+1” prin aprobarea Hotărîrii Guvernului nr. 1087 din 8 noiembrie 2018.

În vederea încurajării inițiativelor de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii, prin intermediul programelor de susținere financiară și acces la instruire a Organizației pentru

Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, pe parcursul anului 2018, prin Programul „PARE 1+1”, a fost facilitat accesul la finanțare nerambursabilă pentru 224 de beneficiari ai Programului din care 31% sunt femei, iar 44% tineri antreprenori. La data de 31.12.2018, în cadrul celor 11 Incubatoare de Afaceri au fost găzduite 200 de companii, dintre care 94 sunt Strat-up, 107 companii sunt gestionate de tineri și 95 de companii sunt administrate de femei. Per total a fost create 993 de locuri de muncă, dintre care 514 pentru femei și 431 sunt destinate tinerilor.

Prin intermediul Programului „Gestiunea Eficientă a Afacerii”, în perioada de referință au fost instruite 1387 de persoane.

Prin Legea nr.175 din 27 septembrie 2018 „pentru modificarea unor acte legislative” au fost operate modificări la Legea nr. 1585-XII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală”, în vederea ajustării categoriilor de persoane asigurate de Guvernul Republicii Moldova la cadrul normativ existent. Modificările introduse au condus la actualizarea și ajustarea listei categoriilor de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, pentru care Guvernul are calitate de asigurat. În urma acestor ajustări au fost determinate 11 categorii de persoane pentru care Guvernul are calitate de asigurat.

Prin intermediul Serviciului telefonic Info - CNAM, beneficiarii sunt informați din prima sursă despre drepturile și obligațiile în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. Pe parcursul anului 2018 au fost recepționate 24 558 de apeluri, în creștere față de anul 2017 cu 1640 de apeluri.

În anul 2018, în fondurile Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală (AOAM) au fost acumulate venituri în sumă de 6 877 407,5 mii lei sau 102,1% față de suma prevăzută, iar cheltuielile au constituit 6 714 063,6 mii lei sau 99,7% față de suma planificată. Totodată, partea preponderentă, sau 98,1%, din cheltuieli a revenit cheltuielilor din fondul pentru achitarea serviciilor medicale curente, care au constituit 6 586 353,1 mii lei, executarea fiind la nivel de 100,0% față de prevederile anuale, astfel contribuind la asigurarea unui acces cât mai larg la serviciile medicale.

În scopul respectării solidarității în acumularea resurselor în fondurile AOAM și scăderii poverii financiare asupra persoanelor care se asigură în mod individual, începând cu anul 2014, prima de AOAM calculată în sumă fixă a fost păstrată în mărime de 4056,0 lei.

PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII ȘI PREVENIREA BOLILOR

Pe parcursul anului 2018 au fost desfășurate o serie de activități de promovare a modului sănătos de viață. În scopul realizării acțiunilor de sensibilizare și comunicare au fost desfășurate evenimente de promovare a sănătății și prevenirii bolilor în cadrul zilelor mondiale, inclusiv: Ziua Mondială a Sănătății - 7 aprilie; Ziua Mondială fără Tutun - 31 mai; Ziua Internațională de lupta împotriva consumului și traficului ilicit de droguri - 26 iunie; Ziua Mondială a Hepatitei - 28 iulie; Ziua Națională fără alcool - 2 octombrie; Ziua Mondială a Sănătății Mintale - 10 octombrie; Ziua Mondială de comemorare a victimelor traficului rutier - 18 noiembrie; Ziua Internațională de Combatere a HIV/SIDA - 1 decembrie.

De asemenea, au fost realizate 25 de campanii de comunicare, care au reflectat domenii de activitate ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS) precum: Gala Premiilor în Sănătate 2018 ediția a V-a”, campania „Un doctor pentru tine!”, campania de susținere a familiilor „O nouă viață”, Săptămâna de prevenire a cancerului de col uterin 2018, Săptămâna Alăptării, Ziua Mondială fără Tutun, Ziua lucrătorului medical și a farmacistului, Ziua Mondială a Diabetului, evenimente de promovare a donării de sânge și a Programul de Granturi mici în domeniul îmbătrânirii active, etc.

În perioada de referință în țară au fost elaborate și editate peste 13624 de materiale informative și educaționale în domeniul promovării sănătății și profilaxia bolilor. Prin sursele mass-media naționale și locale s-au derulat circa 956 de emisiuni și reportaje televizate, difuzate 640 de emisiuni radio, publicate 1125 de materiale în presă și 1886 de informații în resursele internet. Au fost organizate 2633 de acțiuni în comunitate (serate, flash-mob, concursuri, etc.). De către lucrătorii medicali au fost susținute circa 1 mln 800 mii de convorbiri individuale și elaborate peste 11388 de buletine sanitare.

Acțiuni de comunicare și informare privind promovarea modului de viață sănătos și prevenirea bolilor sunt realizate de alte Autorități Publice Centrale, inclusiv: ore educative, lecții publice, montare de spectacole, inaugurări expoziționale, ateliere tematice, ateliere de instruire, activități cultural-sportive ș.a.

În vederea diminuării factorilor de mediu cu impact negativ asupra sănătății și în scop de informare asupra factorilor de risc, Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), în colaborare cu Agenția Națională pentru Sănătate Publică a implementat, la nivel de țară, proiectul „Campania de informare și sensibilizare a populației din Republica Moldova”, care a cuprins compartimentele destinate renunțării la deprinderile dăunătoare sănătății, și anume - consecințele fumatului și consumului excesiv de alcool. În scopul desfășurării Campaniei respective, CNAM a suportat cheltuieli în sumă de 803605,60 lei, dintre care 166 305,60 lei au fost utilizați pentru tipărirea materialelor informative în limbile română și rusă: Ghid de comunicare pentru lucrătorii medicali - 5000 buc; Suport informativ pentru profesori - 5000 buc; Ghid informativ pentru părinți - 30000 buc; Fișă informativă pentru populație - 50000 buc.

Ministerul Afacerilor Interne în scopul prevenirii accidentelor rutiere în perioada de referință au realizat un șir de activități, inclusiv: 178 de activități educative, în cadrul cărora au fost instruiți 13927 de copii și adolescenți din instituțiile de învățământ și tabere de odihnă; Campania națională, „Transportă copilul tău în siguranță” și platforma de donare a sistemelor de transportare pentru copii „un scaun din inimă”, implementat în parteneriat cu Automobil Club din Moldova și Clubul BKA din Republica Belarus. Actualmente, prin intermediul platformei baby4baby.org, mai mult de 100 de copii au beneficiat de scaune auto gratis pentru o perioadă de 1 an, etc.

Cu referire la promovarea sănătății și profilaxia maladiilor Ministerul Educației, Culturii și Cercetării promovează componenta „Educația pentru sănătate” prin prisma tuturor disciplinelor.

În învățământul preșcolar educația pentru sănătate este axată pe copiii de vârsta 3-6 ani și în învățământul primar - pe elevii de vârsta 7-10 ani. În învățământul secundar general promovarea sănătății este axată pe grupurile - țintă de vârsta 11-19 ani.

Atât, în curriculum-ul educației timpurii și preșcolare, cât, și în curriculum-ul primar accentul este pus pe formarea competențelor nu doar în activitățile instructive, ci în

colaborare cu acțiunile părinților, care vin să contribuie la formarea unor deprinderi de durată și mai târziu la un mod de viață sănătos.

De la 01.09.2018 a fost introdusă o nouă Arie curriculară „Consiliere și dezvoltare personală”, care include disciplina obligatorie „Dezvoltare personală”, câte 1 oră săptămânal, în învățământul primar, gimnazial și liceal, care include unități de conținut precum: Modul de viață sănătos – accent valoric; Sănătatea ca valoare; Sănătatea și prioritățile vieții; Sănătatea – element de cultură; Modalități de manifestare a culturii sănătății personale; Utilizarea dreptului la serviciile de prevenire a îmbolnăvirilor și de menținere a sănătății; Frecvența controlului/diagnosticului medical etc.

Formarea la elevi a unor deprinderi de comportament responsabil la traficul rutier și în cazul situațiilor excepționale se realizează în baza conținuturilor integrate în cadrul disciplinelor *Educație civică, Fizică, Chimie, Biologie, Educație tehnologică, Educație fizică, Informatică*.

Totodată, pe parcursul anului de studii 2018-2019, în 22 de școli din republică se pilotează curriculumul revizuit la disciplina opțională „Educația pentru sănătate”.

La orele extracurriculare, în cadrul meselor rotunde, a orelor educative se examinează teme de interes comun, cum ar fi „Tutunul, alcoolul și drogurile – efecte negative”, „Sănătatea mea și a grupului meu”, „Consecințele viciilor secolului XXI”, „Sănătatea și viața mea de familie”, „Tutun, alcool, droguri – factori de autodistrugere”, etc.

De asemenea, pe parcursul anului în școli se realizează convorbiri, dispute cu participarea medicului școlar cu tematica: „Care sunt simptomele gripei, tuberculozei și altor maladii respiratorii”; „Învață cum să previi îmbolnăvirea”; „Ce este pandemia de gripă”; „Metodele de profilaxie a gripei, tuberculozei și altor maladii respiratorii”.

În instituțiile de învățământ profesional tehnic pentru elevii anului I se predă disciplina „Decizii pentru un mod sănătos de viață”. Accentul este pus pe formarea competențelor de a reduce riscurile de sănătate pentru sine și pentru cei din jur; de a analiza consecințele diferitor opțiuni comportamentale în situații de risc pentru sănătate.

În anul 2018 au fost organizate lecții publice cu tematica: „Tineretul și modul sănătos de viață”, „Un corp sănătos - o minte sănătoasă” și publicate articole cu conținut medical tematic în ziarele de uz intern a instituțiilor de învățământ profesional tehnic.

La solicitarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației realizează permanent instruirea cadrelor didactice, selectate de instituțiile de învățământ, în domeniul formării deprinderilor de viață ale tineretului studios, în special profilaxiei infecției HIV/SIDA și ITS.

Centrele de sănătate prietenoase tinerilor (CSPT) prestează servicii de educație non-formală pentru copii și tineri, prin care se enumeră educația pentru sănătate. Aceste instituții constant desfășoară activități de consolidare a cunoștințelor, formare de aptitudini și practici în domeniul promovării modului sănătos de viață: activități outreach, training-uri, mese rotunde, campanii sociale de sensibilizare a grupurilor - țintă. În 44 de CSPT 130153 de tineri au beneficiat de consiliere, instruire și informare .

În republică activează circa 300 de educatori „de la egal la egal” înzestrați cu cunoștințe în domeniul promovării modului sănătos de viață și a profilaxiei HIV/SIDA, deprinderi de transmitere a informației și planificare a activităților cu semenii lor, cu o atitudine

tolerantă față de persoanele afectate. Beneficiari ai activităților educatorilor „de la egal la egal”, în anul 2018 au fost circa 3000 de tineri.

ASIGURAREA UNUI ÎNCEPUT SĂNĂTOS ÎN VIAȚĂ

Angajamentul de a depune eforturi în consolidarea continuă a sănătății mamei și copilului este expus în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă.

Pentru a asigura protecția populației față de riscurile financiare asociate cu serviciile de sănătate și pentru a asigura accesul persoanelor vulnerabile la asistența medicală de calitate, Guvernul are calitatea de asigurat pentru un șir de categorii de persoane, inclusiv copiii, femeile gravide, mamele cu 4 și mai mulți copii, invalizii, pensionari etc.

În prezent, toate cheltuielile legate de îngrijirile de sănătate a mamei și copilului, la toate nivelurile sistemului de sănătate, sînt acoperite de stat, inclusiv asigurarea femeilor gravide și a copiilor sub 18 ani în condiții de ambulatoriu cu medicamente compensate 100%.

În scopul susținerii familiilor în acoperirea unor cheltuieli ce urmează a fi suportate pentru asigurarea cu minimul necesar de bunuri la nașterea copilului, conform Hotărîrii Guvernului nr.1039 din 24 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulamentului privind asigurarea familiilor cu bunuri la nașterea copiilor, începînd cu 1 decembrie 2018, familiile sunt asigurate gratuit cu seturi de bunuri de primă necesitate pentru fiecare nou-născut.

În vederea stabilirii mecanismului de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea fiecărui copil, a fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr.143 din 12 februarie 2018. Implementarea acestui mecanism urmează a fi realizată la nivel comunitar de către toți angajații din sistemul de asistență medicală primară și cadrele didactice din grădinițe și școli, avînd ca finalitate menținerea sau creșterea bunăstării copilului datorită intervențiilor prompte și timpurii în cazul observării diferitor îngrijorări referitoare la situația oricărui copil.

Totodată, a fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 662 din 11 iulie 2018 cu privire la modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului. Aceasta prevede reglementarea serviciilor alternative de plasament de tip familial, Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în aceste servicii a copiilor nou-născuți rămași fără ocrotire părintească, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide, părinților minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora.

Pentru prevenirea abandonului copiilor cu vîrsta de pînă la 3 ani prin Hotărîrea Guvernului nr.730 din 18 iulie 2018 a fost aprobat cadrul normativ de organizare și funcționare a Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vîrsta de 4 luni - 3 ani.

A fost aprobat Ghidul privind Nutriția în perioada preconcepțională, sarcină și lactație (Ordinul MSMPS nr.749 din 15 iunie 2018).

În context, prin dispozițiile Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, a fost instrui personalul medical din republică: atît medici de familie și asistentele medicale, precum și medicii ginecologi.

Formarea reprezentărilor elementare despre sănătate, stimularea dorinței de a fi sănătos, fortificarea sănătății începe de la vârsta de 1 an. În învățământul preșcolar asigurarea unui început sănătos de viață are loc prin intermediul Curriculumului educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară, cu modulul obligatoriu „Educația fizică și educația pentru sănătate”.

În contextul implicării părinților în procesul educațional, în cadrul proiectului Parteneriat Global pentru educație, au fost elaborate: Ghidul „Comunicăm eficient cu familia”, Ghidul „1001 idei pentru o educație timpurie de calitate”, Caietul de comunicare educator-părinți „Ajută-l să crească OM Mare”. De asemenea, au fost elaborate și aprobate 2 ghiduri metodologice pentru lucrul cu copiii cu vârsta sub 3 ani: „Cum să devii un părinte mai bun pentru copilul tău” și „Ghid pentru cadrele didactice de la grupele de creșă”.

Întru realizarea activităților de reducere a afecțiunilor determinate de deficiența de fier și acid folic de către farmaciile contractate de Compania Națională de Asigurări în Medicină au fost eliberate medicamente compensate pentru profilaxia și tratamentul anemiilor la femei gravide și profilaxia malformațiilor congenitale. Conform datelor din Sistemul informațional „Medicamente compensate”, de preparatul *Ferrosi sulfas + Acidum ascorbicum* au beneficiat 27 826 de persoane și 12 766 de persoane au fost asigurate cu preparatul *Acidum folicum*. Din Fondurile Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală a fost alocată suma de 313 7381,88 lei.

Pentru a contribui la asigurarea necesarului zilnic de fier, din cele 6 întreprinderi de procesare a făinii de grâu, procesul de fortificare a făinii cu fier și acid folic a fost realizat doar de S.R.L. „Brodețchi”, or. Orhei – 72,96 tone, care a produs 91,2 de tone de pâine de calitate superioară, realizată pe piața internă și S.A. „Franzeluța” care a fabricat 4 sortimente de pâine fortificată și a produs cca. 8521,44 tone de pâine. S.R.L. „Beatrice-Com” din mun. Bălți a fortificat 16 tone de făină de grâu.

SĂNĂTATEA TINEREI GENERAȚII

Sănătatea și dezvoltarea adolescenților și tinerilor este o prioritate în activitatea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 378 din 25 aprilie 2018 a fost aprobat Regulamentul cu privire la stabilirea și plata indemnizației zilnice în mărime de 10 lei pe zi, de care vor beneficia cca. 2000 copii plasați sub tutelă/curatelă, în asistență parentală profesionistă, case de copii de tip familial, case comunitare pentru copii în situație de risc și centre de plasament pentru copiii separați de părinți care sunt încadrați într-o instituție de învățământ, începând cu clasa a cincea până la împlinirea vârstei de 18 ani.

În rezultatul aprobării Pachetului minim de servicii sociale (Hotărârea Guvernului nr. 800 din 1 august 2018), Serviciul de sprijin pentru familiile cu copii a fost extins în toate unitățile administrativ teritoriale din țară, iar din bugetul de stat, au fost alocate suplimentar cca 42 mln. lei, pentru plata ajutorului bănesc familiilor cu copii în situație de risc din cadrul acestui serviciu. Începând cu 1 ianuarie 2018, plafonul maxim al ajutorului bănesc pentru fiecare copil a fost majorat de la 3000 lei la 4000 lei.

În rezultatul revizuirii și ajustării la Liniile directoare ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor, obligativitatea consultării sistematice a opiniei copiilor referitor la deciziile care îi vizează a fost incorporată în Standardele minime de calitate pentru organizarea și

funcționarea serviciilor de asistență a copiilor în situație de risc și a serviciilor de protecție a copiilor separați de părinți.

Pentru alimentarea gratuită a elevilor claselor I-IV din instituțiile de învățământ publice și private, precum și a elevilor claselor V-XII din instituțiile de învățământ din raioanele de est ale Republicii Moldova, subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi amplasate în zona de securitate, norma financiară constituie 8,8 lei/zi. În perioada anilor 2016-2017 au fost indexate normele financiare pentru alimentația copiilor și elevilor în instituțiile de învățământ, iar începând cu 1 septembrie 2018, acestea au fost majorate în medie cu 2 lei per copil pe zi. În acest scop, de la bugetul de stat pe anul 2018 au fost alocate 51 mil. lei.

În scopul modernizării sistemului de alimentație a copiilor și elevilor din instituțiile educaționale a fost aprobată o nouă instrucțiune privind organizarea alimentației copiilor și elevilor în instituțiile de învățământ general (Hotărârea Guvernului nr. 722 din 18 iulie 2018), ceea ce asigură depășirea deficiențelor atestate în sistemul de alimentație din instituțiile de învățământ;

Pentru elevii din 42 de școli profesionale și grupele de formare profesională tehnică secundară din 13 Centre de excelență este organizată alimentarea zilnică gratuită.

Pe parcursul anului 2018, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, de comun cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale au desfășurat campanii de informare pe subiecte de sănătate precum: prevenirea ITS, HIV, abuz de alcool, tutun și droguri, în cadrul Centrelor de medicină preventivă, clinicile de servicii prietenoase tinerilor, licee, școli profesionale prin distribuirea materialelor informative și oferirea de consultații gratuite copiilor și tinerilor. În cadrul liceelor, școlilor profesionale, elevii au asistat la ore de sănătate susținute de profesori și asistenți medicali inițiați în domeniu.

În scopul promovării modului sănătos de viață în rândul tinerilor în cadrul Centrelor de sănătate prietenoase tinerilor au fost organizate o serie de activități de informare și instruire prin antrenarea voluntarilor în diseminarea informației și experienței prin metoda de la egal al egal, în conformitate cu interesele și necesitățile tinerilor.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în parteneriat cu Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „Neovita” a continuat desfășurarea campaniilor informaționale out-reach, care au inclus editarea și diseminarea broșurilor informaționale, fluturașilor cu conținut informațional în scopul sensibilizării atitudinii tinerilor cu privire la modul sănătos de viață, serviciile de sănătate prietenoase tinerilor, prevenirea și combaterea consumului de droguri și a traficului de ființe umane.

În republică activează circa 300 de educatori „de la egal la egal” în 10 instituții de învățământ din 8 raioane, înzestrați cu cunoștințe în domeniul promovării modului sănătos de viață și a profilaxiei HIV/SIDA, deprinderi de transmitere a informației și planificare a activităților cu semenii lor, cu o atitudine tolerantă față de persoanele afectate. Beneficiari ai activităților educatorilor „de la egal la egal” au fost circa 3000 de tineri.

Pe parcursul anului 2018 a continuat organizarea în comun cu catedrele clinice și organizațiile non-guvernamentale (UNFPA, De la egal la egal etc.) a prezentărilor informaționale tematice. De asemenea, au fost distribuite printre studenți cărți, broșuri, fișe informative, etc. În cadrul catedrelor instituțiilor de învățământ superior au fost organizate lecții publice și mese rotunde în cu genericul zilelor internaționale de

combatere a tuberculozei, a infecției HIV/SIDA, a cancerului și a profilaxiei hepatitelor virale.

În anul 2018 a fost elaborat un curriculum nou „Educația pentru societate” cu un modul de 9 ore pentru educația de sănătate pentru clasele V și X.

În procesul de predare a educației pentru sănătate sunt antrenați și voluntarii Corpului Păcii. În prezent în școlile din Moldova activează 35 de voluntari americani ai Corpului Păcii în Programul „Educație pentru Sănătate”. În perioada de referință, voluntarii împreună cu partenerii din comunitate au organizat și implementat campanii locale de comunicare în școli, abordând diferite subiecte în conformitate cu situația reală din localitate: igiena personală, alimentație sănătoasă cu mesaje despre consumul de fructe și legume, reducerea zahărului, sării și grăsimilor, campanii de promovare a activității fizice în pauzele dintre lecții și organizarea activităților sportive, campanii de prevenirea HIV/SIDA, anti-violență, „stop-bullying”, etc.

Anual, în scopul întremării sănătății tinerilor, instituțiile de învățământ superior din republică organizează în perioada iulie - august odihna de vară a studenților în stațiuni și tabere de odihnă. Circa 2000 de studenți beneficiază de acestea, inclusiv, în mod prioritar categoriile defavorizate de studenți, în special orfanii.

VÎRSTNICI SĂNĂTOȘI ȘI ACTIVI

O realizare importantă a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale este implementarea reformei sistemului de pensionare. Din 1 aprilie 2018 au fost valorizate pensiile pentru limită de vârstă și pensiile de dizabilitate stabilite în perioada 2012-2013. Pentru 46 965 de beneficiari, pensia pentru limită de vârstă s-a majorat în medie cu 281 lei, lei și pentru 7 200 de beneficiari pensia de dizabilitate s-a majorat în medie cu 351 lei.

La 21 martie 2018 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 237 cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat, respectiv începând cu 1 aprilie 2018 pensiile au fost indexate cu 6,6%. De indexare au beneficiat 705022 de beneficiari, mărimea pensiei pentru limită de vârstă s-a majorat în mediu cu 96,49 lei și constituie 1561,90 lei, mărimea pensiei de dizabilitate s-a majorat în mediu cu 76,76 lei și constituie 1242,00 lei iar mărimea pensiei de urmaș s-a majorat în mediu cu 52,32 lei și constituie 842,60 lei.

La 26 iulie 2018 a fost adoptată Legea nr. 165 pentru modificarea unor acte legislative care prevede reexaminarea pensiilor pentru limită de vârstă persoanelor care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie.

Recalcularea pensiilor se va efectua eșalonat în dependență de anul stabilirii dreptului la pensie și stagiul de cotizare cumulat după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă. În anul 2019 de recalculare vor beneficia circa 2500 de persoane, iar pensia medie se va majora de la 2048 la 4770 lei.

La 1 octombrie 2018 au fost valorizate pensiile pentru limită de vârstă și pensiile de dizabilitate stabilite în perioada 1 ianuarie 2014 - 31 martie 2017; dintre care 85 064 de beneficiari pentru limită de vârstă și 9753 de beneficiari a pensiei de dizabilitate. În medie, ca urmare a acestei valorizări, mărimea medie a pensiei pentru limită de vârstă s-a majorat cu 308,43 lei și în cazul pensiilor de dizabilitate creșterea s-a majorat 415,24 lei.

La 22 noiembrie 2018 a fost adoptată Legea nr. 254 pentru susținerea financiară suplimentară a unor beneficiari de pensii, care prevede majorarea cu 10 % a pensiilor stabilite în sistemul public de pensii pînă la 1 ianuarie 2019 al căror cuantum nu depășește minimul de existență pentru pensionari pentru semestrul I al anului 2018. De majorare au beneficiat 453215 de persoane, inclusiv 346733 de beneficiari de pensii pentru limită de vîrstă, 91779 de beneficiari de pensii de dizabilitate, 11195 de beneficiari de pensii de urmaș și 506 de beneficiari de pensii militarilor în termen și membrilor lor de familie. Ca urmare a majorării pensiilor cu 10%, pensiile pentru limită de vîrstă s-au majorat în mediu cu 109,00 lei, pensiile de dizabilitate s-au majorat în mediu cu 104,50 lei, pensiile de urmaș - în mediu cu 73,96 lei, pensiile militarilor în termen și membrilor lor de familie cu 81,88 lei.

La 30 noiembrie 2018 a fost adoptată Legea nr. 313 cu privire la acordarea suportului unic unor beneficiari de pensii, care prevede acordarea unui suport unic în sumă de 600 lei beneficiarilor de toate tipurile de pensii, stabilite pînă la 1 decembrie 2018, al căror cuantum lunar nu depășește 2000 lei. Suportul unic în sumă de 600 lei a fost acordat pentru 544175 de beneficiari de pensii. Achitarea suportului unic se efectuează de către Casa Națională de Asigurări Sociale prin intermediul prestatorului de servicii de plată care asigură plata pensiilor și alocațiilor sociale de stat.

De asemenea, a fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 695 din 11 iulie 2018 privind aprobarea unor înlesniri sociale suplimentare victimelor represiunilor politice, prin care a fost stabilit suplimentar un pachet de servicii medicale, inclusiv prin care s-a majorat reducerea de la 30% la 50% din costul biletului de reabilitare/recuperare anual acordat persoanelor cu dizabilități și pensionarilor cu statut de victimă reabilitată ale represiunilor politice din perioada anilor 1917–1990. Concomitent, a fost majorată alocația lunară de stat cu 400 lei începînd cu 1 septembrie 2018, care la moment constituie 500 lei.

Pentru sporirea protecției sociale a familiilor veteranilor de război s-a ajustat cadrul normativ în contextul asigurării dreptului la alocații pentru merite deosebite față de stat în cuantum de 500 lei lunar - soției/soțului persoanei decorate post-mortem cu „Ordinul Republicii” sau cu ordinul „Ștefan cel Mare”, cu care la data decesului acesteia s-a aflat în relații de căsătorie și în cazul lipsei acestora, mamei/tatălui persoanei decorate post-mortem cu „Ordinul Republicii” sau cu ordinul „Ștefan cel Mare”, fără condiția beneficierii de pensie sau alocație socială de stat.

Începînd cu anul 2018 au fost stabilite programele cu destinație specială prin care se acordă ajutorul material anual în cuantum de 1000 lei pentru persoanele cu dizabilități de pe urma războiului din Afganistan; pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, participarea la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl și pentru victimele reabilite ale represiunilor politice, iar pentru participanții la cel de-al Doilea Război Mondial de cuantum de 5000 lei și 10 000 lei.

În contextul promovării îmbătrînirii active, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a desfășurat Concursul Program de granturi mici în domeniul îmbătrînirii active, în cadrul căruia au fost desemnate câștigătoare 4 asociații obștești din domeniu, cărora li s-a oferit suport logistic și financiar.

Cu prilejul marcării Zilei Internaționale a persoanelor vîrstnice, MSMPS la data de 29 septembrie a organizat Concursul Premiului Național pentru vîrstnici „Pentru o viață activă la orice vîrstă”. La concurs au fost depuse 29 de dosare, fiind reprezentativ prin participarea vîrstnicilor din diferite regiuni ale țării. În urma examinării dosarelor au fost

desemnate învingătoare 11 persoane vârstnice cu realizări remarcabile în domeniile cultural-artistic, meșteșuguri populare, sănătate, educație, activitate civică și voluntariat. Învingătorilor le-au fost oferite diplome și premii bănești.

De asemenea, a fost organizat Programul de granturi mici, dedicat susținerii și promovării îmbătrânirii active în Republica Moldova, prin care s-a oferit, în bază de concurs, suport logistic și financiar ONG-urilor persoanelor vârstnice. La concurs s-au înscris 10 organizații non-guvernamentale care implementează proiecte și inițiative cu impact asupra promovării politicii din domeniul îmbătrânirii active, atât la nivel național, cât și regional. În urma evaluării dosarelor, au fost acordate granturi pentru 3 organizații non-guvernamentale. Suma oferită este de 100.000 lei din bugetul de stat.

CONTROLUL BOLILOR CRONICE NECONTAGIOASE

În colaborare cu instituțiile guvernamentale și cele neguvernamentale, se desfășoară diverse acțiuni de promovare a deprinderilor de alimentație și nutriție sănătoasă. În vederea sporirii gradului de informare și conștientizare a populației pentru prevenirea bolilor netransmisibile, condiționate de alimentația nesănătoasă, inclusiv și prevenirea anemiei, pe parcursul anului 2018 au fost realizate un șir de acțiuni de comunicare, informare, instruire, mobilizare socială în cadrul zilelor mondiale de profilaxie, inclusiv: Săptămâna Mondială a Alăptării”; „Ziua Mondială a Sănătății”, „Ziua Mondială a rinichiului”, „Ziua Mondială fără tutun”, „Ziua Mondială a Diabetului”, „Ziua Mondială a Inimii” „Zilele Europene a mișcării pentru sănătate și prevenirii obezității”, „Zilele Promovării sănătății în cadrul Expoziției internaționale MoldExpo”, dedicate inclusiv subiectelor stilului de viață sănătos și principiile generale a unei alimentații sănătoase.

În anul 2018 în Republica Moldova au fost organizate 3 evenimente de informare și sensibilizare în prevenirea cancerului și 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a noliilor non-transmisibile (tutun, alcool, inactivitate fizică, alimentație nesănătoasă), inclusiv:

În cadrul *Săptămânii Europene de prevenire a cancerului de col uterin în perioada 28 ianuarie - 3 februarie* au fost realizate diferite acțiuni de informare a femeilor și adolescentelor despre cancerul de col, importanța vaccinării anti HPV, necesitatea și periodicitatea screening-ului pentru depistarea cancerului de col, lecții publice, acțiuni în mass-media, elaborate și mediatizate materialele informaționale (3 tipuri de pliante, spot video, calendar de buzunar).

În cadrul evenimentului s-au utilizat diferite căi de comunicare pentru a acoperi un grup-țintă mai extins. A fost organizată o Campanie on-line în rețelele de socializare pentru promovarea mesajelor principale de prevenire a cancerului de col uterin; s-a realizat un Webinar tematic dedicat prevenirii cancerului de col uterin, etc.

Un alt eveniment organizat și desfășurat în scop de informare și comunicare pentru prevenirea cancerului a fost Ziua Mondială de prevenire a cancerului – 4 februarie. Ziua Mondială a Cancerului s-a desfășurat sub sloganul „Eu pot. Noi putem să învingem cancerul”,cu accentul pe implicare a fiecare dintre noi pentru a preveni și a reduce din povara bolii.

În perioada 1 - 31 octombrie 2018 a fost organizat Lunarul de conștientizare a cancerului de sân. Astfel, toate instituțiile medico-sanitare publice și private au organizat și desfășurat activități ce țin de informarea și sensibilizarea populației privind măsurile de

prevenire, diagnosticare precoce și tratamentul oportun al cancerului de sân, inclusiv prin efectuarea screening-ului, controlul factorilor de risc modificabili, precum alimentația nesănătoasă, sedentarismul, supraponderabilitatea, consumul nociv de alcool, fumatul.

Pe parcursul lunii octombrie, în fiecare zi de joi și vineri, în cadrul Centrului Consultativ Diagnostic al IMSP Institutul Oncologic a fost organizată Școala pacientului în lupta împotriva cancerului de sân, unde au fost instruite și familiarizate femeile, pacientele care au fost la evidență cu aceasta patologie de către medicii de profil specialist.

În cadrul Lunii de Conștientizare a Cancerului mamar, în perioada 8-12 octombrie 2018, specialiștii Institutului Oncologic au realizat consultații gratuite în teritoriu. În total, în municipiul Bălți au fost examinate 292 de femei, reprezentante din mai multe raioane din regiunea de nord a republicii, în municipiul Cahul, au fost examinate 257 de paciente, iar la Comrat, medicul oncolog a examinat 300 de femei.

Întru îmbunătățirea continuă a calității serviciilor medicale, prin Dispoziția MSMPS nr.188d din 3 mai 2018 a fost organizată Conferința cu genericul „Actualități științifice în cancerul organelor reproductive la femei”.

Prin Ordinul MSMPS nr. 984 din 5 septembrie 2018 a fost organizată Conferința științifico-practică în cadrul Expoziției Internaționale Specializate „MoldMedzin&MoldDent”, ediția 2018, „Actualitățile serviciilor medicale în maladiile oncologice și hemopatiile”. De se

Au fost organizate seminare cu medicii de familie din mun.Bălți cu tematica „Activitatea serviciului oncologic în mun.Bălți și depistarea precoce a cancerului”.

Un număr total de 120 de specialiști din cadrul Asistenței Medicale Primare (AMP) și-au consolidat capacitățile privind implementarea screening-ului de col uterin în cadrul Cursului de instruire privind Screening-ul de col uterin a personalului din cadrul AMP.

Alte acțiuni realizate au fost: consilierea pacienților și a familiei, discuții publice și individuale, discuții interactive și instruirii pentru auto-control oferite de medicii mamologi - oncologi, emisiuni radio și TV, distribuirea materialelor informaționale, etc. În instituțiile de învățământ au fost organizate prelegeri, ședințe informative discuții cu adolescentele, etc.

În domeniul prevenirii cancerului în țară s-au organizat 509 de seminare de instruire unde au fost instruite 11754 de persoane; derulate 35 emisiuni TV, 45 de emisiuni radio, 23 de publicații în presă, 44 de informații plasate în resursele internet, 1076 de acțiuni în comunitate, etc. Specialiștii din asistența medicală primară au realizat 2886 de prelegeri, 63163 convorbiri individuale și în grup.

Pe parcursul anului 2018 IMSP Institutul Oncologic a devenit parte componentă a Acțiunii comune „Parteneriatul inovativ pentru Acțiuni de control al Cancerului” ce reunește 24 de parteneri/țări din Europa și deține un pachet de 10 activități, scopul cărora constă în elaborarea activităților comune „CanCon” privind punerea în aplicare a abordărilor inovative în controlul cancerului: elaborarea și implementarea „Foi de parcurs cu privire la punerea în aplicare de durată a acțiunilor complexe de combatere a cancerului”.

La 19 mai Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a organizat diferite evenimente de comunicare, informare și educare în cadrul Zilei Europene de prevenire a obezității cu genericul „Să abordăm obezitatea împreună” în scopul de a informa publicul

despre riscurile obezității pentru sănătate și importanța mișcării pentru prevenirea bolilor netransmisibile la toate vârstele.

De asemenea, la 19 mai 2018 în mun. Chișinău s-a organizat evenimentul „Olympic fest”, sub egida Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Comitetului Olimpic Național. În cadrul căruia au fost organizate și desfășurate competiții sportive la diferite probe, precum arte marțiale, box, tenis, baschet, volei, etc.

Cu suportul proiectului moldo-elvețian „Viață sănătoasă: Reducerea poverii bolilor netransmisibile” în perioada de referință s-au elaborat planuri teritoriale în domeniul prevenirii bolilor netransmisibile, coordonate de Consiliile teritoriale de sănătate publică, care urmează să fie implementate în anul 2019.

La capitolul consolidarea capacităților specialiștilor în promovarea sănătății în perioada de referință s-au organizat și desfășurat următoarele activități de instruire:

- Atelierul de instruire cu participare internațională „Promovarea sănătății și schimbarea comportamentului pentru prevenirea bolilor netransmisibile: fundamentarea intervențiilor în abordarea factorilor de risc bazate pe dovezi”;
- Atelier de lucru „Ziua specialistului în domeniul controlului bolilor netransmisibile și promovării sănătății”;
- 3 Mese Rotunde „Evaluarea capacităților și necesităților structurilor naționale și teritoriale ale Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în domeniul promovării sănătății și controlului bolilor netransmisibile”.

În scopul acordării suportului informativ specialiștilor din diferite domenii pentru a facilita însușirea aspectelor de promovare a sănătății și de comunicare în schimbarea comportamentului, în perioada de referință au fost elaborate un set de materiale informaționale și ghiduri. Astfel, cu suportul Proiectului „Viață Sănătoasă: Reducerea poverii bolilor netransmisibile”, finanțat de Biroul de Cooperare al Elveției în Republica Moldova” și Asociația diabeticilor din Republica Moldova „Prodiab” în perioada de referință s-a elaborat, editat și distribuit beneficiarilor:

- Ghidul „Suport educațional destinat persoanelor adulte cu diabet zaharat tip 2” ce conține informații despre controlul nivelului de glucoză în sânge, managementul diabetului pentru prevenirea complicațiilor, recomandări despre alimentația corectă;
- Ghid pentru lucrătorii medicali „Școala pacientului cu diabet zaharat”;
- Ghid pentru părinții „Copiii și diabetul”;
- Broșura pentru gravide „Diabetul gestațional”;
- Informații pentru populație „Prediabetul”, etc.

Pe parcursul anului 2018, a fost efectuată evaluarea capacităților Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în ceea ce privește promovarea sănătății. Evaluarea a identificat necesitatea în dezvoltarea unui Curs de instruire în promovarea sănătății cu module practice, care să vină cu o abordare modernă în domeniu cu implicarea actorilor cheie la toate nivelele de guvernare și administrare, precum și alte domenii (sectorul privat, societatea civilă, publicul larg etc.), abordând, de asemenea, determinanții socio - economici ai sănătății, reieșind din profilurile de sănătate specifice fiecărui teritoriu.

De asemenea a fost evidențiată necesitatea consolidării capacităților în planificarea și realizarea campaniilor de comunicare privind factorii de risc pentru bolile netransmisibile axate pe alimentația sănătoasă/nutriție și activitatea fizică. Pe lângă realizarea activităților

la nivel național, proiectul și-a intensificat activitățile la nivel teritorial, organizând evaluarea funcționalității Consiliilor Teritoriale de Sănătate Publică și rolul lor în fortificarea colaborării intersectoriale și implementarea intervențiilor de promovare a sănătății și schimbare de comportament. Un accent deosebit s-a pus pe consolidarea cunoștințelor și a competențelor în elaborarea și diseminarea materialelor informaționale adresate diferitor grupuri țintă pentru diferite probleme de sănătate publică la diferite nivele.

UN MEDIU SALUBRU PENTRU O SĂNĂTATE MAI BUNĂ

Pe parcursul anului 2018 a fost armonizată legislația de mediu la prevederile directivelor Uniunii Europene din domeniu. A fost adoptată Legea nr. 239 din 8 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative în scopul aducerii actelor legislative în concordanță cu prevederile Legii nr. 11 din 2 martie 2017 privind evaluarea strategică de mediu, care este armonizată la Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului și Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 de instituire a participării publicului la elaborarea anumitor planuri și programe privind mediul.

În scopul protecției apelor de suprafață și subterane sau pentru conservarea habitatelor și a speciilor care depind în mod direct de apă, în conformitate cu Directiva 2000/60/CE, a fost adoptată Legea nr. 249 din 15 noiembrie 2018 pentru modificarea și completarea Legii apelor nr. 272 din 23 decembrie 2011, care prevede crearea Registrului zonelor protejate la nivelul districtelor bazinelor hidrografice.

A fost adoptată Legea nr. 277 din 29 noiembrie 2018 privind substanțele chimice, care transpune 13 Directive și Regulamente UE și stabilește bazele pentru dezvoltarea politicii în domeniul substanțelor chimice și dezvoltării cadrului normativ necesar pentru reglementarea restricțiilor și interdicțiilor la importul substanțelor chimice interzise, introducerea sistemului de autorizare și etichetarea celor care vor fi admise pe piața Republicii Moldova.

La data de 30.11.2018 proiectul Legii privind calitatea apei potabile a fost adoptat de Parlament în a II lectură (Legea nr. 323/2018), care transpune Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman.

Totodată, în vederea armonizării actelor normative naționale cu legislația comunitară au fost aprobate 7 Hotărâri de Guvern, după cum urmează:

- Hotărârea Guvernului nr. 99 din 30 ianuarie 2018 cu privire la aprobarea Listei deșeurilor, care transpune Decizia Comisiei 2000/532/CE din 3 mai 2000 CE.
- Hotărârea Guvernului nr. 212 din 7 martie 2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice, care transpune Directiva 2012/19/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 iulie 2012 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice.
- Hotărârea Guvernului nr. 373 din 24 aprilie 2018 cu privire la Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți, care transpune Regulamentul (CE) nr. 166/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 ianuarie 2006 de instituire a unui registru European al emisiilor și transferul de poluanți și de modificare a Directivelor 91/689/CEE și 96/61/CE ale Consiliului.

- Hotărîrea Guvernului nr. 501 din 29 mai 2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora.
- Hotărîrea Guvernului nr. 589 din 21 iunie 2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea mecanismului de repartizare a contingentelor anuale pentru importul hidrocloro-fluorocarburilor halogenate.
- Hotărîrea Guvernului nr. 682 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Conceptului SIA „Managementul deșeurilor”.
- Hotărîrea Guvernului nr. 1277 din 26 decembrie 2018 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice, care transpune la nivel național Regulamentul European nr. 525/2013.

De asemenea, a fost modificată Legea apelor nr. 272 din 23 decembrie 2011 prin care este asigurată protecția resurselor de apă, garantat dreptul populației la surse sigure de apă.

Pentru asigurarea prestării serviciilor de calitate pentru populație, regionalizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și atragerea investițiilor în sector a fost modificată Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

Pe parcursul anului 2018 a fost consolidat cadrul instituțional de implementare a politicii de mediu și de control în domeniul mediului. În acest context au fost create o serie de instituții cu competențe în domeniu. Prin Hotărîrea Guvernului nr. 549 din 13 iunie 2018 a fost creată Agenția de Mediu, principala autoritate administrativă care va asigura implementarea legislației de mediu, armonizată la legislația Uniunii Europene.

A fost aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 548 din 13 iunie 2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului, cu funcții de supraveghere și control ecologic de stat pe toate componentele de mediu. Iar prin Hotărîrea Guvernului nr. 1249 din 19 decembrie 2018 a fost aprobată organizarea Instituției publice „Unitatea de implementare a proiectelor de mediu”.

În rezultatul semnării Acordului de Grant dintre GIZ și Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova sunt în proces de implementare 10 proiecte în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare, în cadrul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”. La data de 15 februarie 2018 au fost încheiate Memorandumurile de înțelegere pentru implementarea acestor proiecte.

Cu suportul partenerilor de dezvoltare acordat prin intermediu proiectelor de susținere în sectorul de alimentare cu apă și sanitație sînt în derulare 6 proiecte:

- „Consolidarea cadrului instituțional în sectorul alimentării cu apă și sanitație din Republica Moldova”, susținut de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare.
- Proiectul regional „Inițiativa pentru apă a Uniunii Europene Plus” (EUWI+), implementat în 6 țări ale Parteneriatului Estic.
- Studiul Diagnostic și Perspective privind securitatea apei în Moldova.
- Proiectul GEF „Consolidarea cooperării transfrontaliere și gestionarea integrată a resurselor de apă în bazinul fluviului Nistru”.
- Studiul impactului social și de mediu al Complexului Hidroenergetic (CHE) Nistrea.

- Proiectul „Apă și sanitație (ApaSan) în Republica Moldova”.

Cu suportul partenerilor externi, în anul 2018, au fost construiți 116,7 km de apeduct, 3 stații de captare a apei, 4 stații de pompare a apei potabile, 1 castel de apă, 9 rezervoare de apă; renovată o stație de tratare, procurate 14 pompe/grupuri de pompe, o autospecială pentru deservirea sistemelor de canalizare. De asemenea, au avut loc 577 de conectări la sistemul de canalizare centralizat, 8 localități au acces la servicii îmbunătățite de alimentare cu apă, 2 localități au acces la servicii îmbunătățite de canalizare, 16209 de persoane au acces la servicii îmbunătățite de alimentare cu apă și 18900 de persoane au acces la servicii îmbunătățite de canalizare.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 373 din 24 aprilie 2018 a fost instituit Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți, aprobat Conceptul tehnic al Sistemului informațional automatizat „Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți” și Regulamentul privind Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți care va asigura accesul specialiștilor și publicului larg la informația de mediu, participarea publicului la luarea deciziilor în ceea ce privește problemele de mediu, precum și va contribui la prevenirea și reducerea poluării mediului.

În scopul dezvoltării sistemului de monitoring al componentelor de mediu, în anul 2018 au fost create și lansate Sistemul informațional automatizat „Managementul deșeurilor” www.siamd.gov.md (Hotărârea Guvernului nr. 682 din 11 iulie 2018) și Sistemul informațional automatizat „Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți”, www.retp.gov.md (Hotărârea Guvernului nr. 373 din 24 aprilie 2018).

A fost semnat Memorandumul de Înțelegere dintre Agenția Cehă pentru Dezvoltare și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor și lansat un nou proiect finanțat de CZDA „Îmbunătățirea infrastructurii existente la poligonul de pesticide învechite și inutilizabile de lângă s. Cișmichioi, UTA Găgăuzia” pentru asigurarea remedierii poligonului din Cișmichioi în scopul conservării lui și reducerii la minimum a riscurilor de poluare de la acest obiect.

Pe parcursul anului 2018 a fost finalizată realizarea proiectului NATO/PpP-OSCE/ENVESEC privind distrugerea pesticidelor și produselor chimice periculoase în Republica Moldova. În rezultatul implementării, sub coordonarea Ministerului Apărării, a acestui proiect multianual, cu suportul țărilor membre NATO și co-finanțarea din Fondul Ecologic Național au fost evacuate și eliminate peste hotare 1269 tone de stocuri de pesticide inutilizabile și interzise, ceea ce a contribuit la eliberarea țării de stocurile de produse chimice periculoase, având impact pozitiv asupra mediului înconjurător și a sănătății umane. Stocurile de pesticide evacuate au fost eliminate prin incinerare la instalațiile specializate din Polonia.

La 26 decembrie 2018 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 1277 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice care are drept obiectiv crearea cadrului legal și instituțional pentru monitorizarea tuturor emisiilor antropice de gaze cu efect de seră și evaluarea progresului înregistrat cu privire la îndeplinirea angajamentelor naționale și internaționale referitoare la emisiile în cauză.

În scopul stimulării promovării pe piață a automobilelor cu propulsie de tip hibrid și electrice, a fost introduse modificări în art. 124 alin. (18) din Codul fiscal nr. 1163/1997

ce țin de „micșorarea cotei accizului cu 50 % pentru autoturismele cu motor hibrid de la poziția tarifară 8703”.

În toamna anului 2018, pe întreg teritoriul țării, a fost organizată acțiunea de plantare „Un arbore pentru dănuirea noastră”, în cadrul căreia Întreprinderile silvice ale Agenției „Moldsilva” au efectuat lucrări de: plantare a culturilor silvice în fondul forestier pe o suprafață de 320,0 ha; ajutorare a regenerării naturale - pe o suprafață de 780,0 ha; plantare pe teritoriul localităților țării a 99,7 mii arbori și arbuști de diferite specii, iar pe teritoriul mun. Chișinău - a 10,6 mii arbori și 35,0 mii arbuști; plantare în fișiile forestiere de protecție a traseelor auto - a 5,25 mii arbori și arbuști.

Concomitent, au fost efectuate plantări pe o suprafață de 20 de ha de teren în s. Talmaza, raionul Ștefan Vodă, în cadrul proiectului „Măsuri de adaptare și reziliență la schimbările climatice și dezvoltare instituțională în Zona Ramsar „Nistrul de Jos” susținut financiar de Agenția Austriacă de Dezvoltare”.

Pentru restabilirea fișiiilor de protecție a terenurilor agricole prin intermediul proiectului IFAD și MAC-P în perioada 2016-2018 au fost înființate/reabilitate 511,9 ha de fișii forestiere de protecție a câmpurilor agricole, care vor stopa eroziunea solului pe circa 19287 ha.

De asemenea, pe parcursul anului 2018 au fost întreprinse acțiuni pentru informarea și conștientizarea publicului din țară cu problematica de mediu, care s-au realizat prin mediatizarea activității Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și a campaniilor naționale de salubritate, înverzire, amenajare, a concursurilor și altor activități de amploare organizate, fiind plasate pe pagina-web oficială a ministerului de ramură informații privind protecția mediului, în contextul Zilei Internaționale a Biodiversității, Zilei Mediului, Zilei Mondiale a Zonelor Umede, Zilei Dunării, Zilei Internaționale a Pădurilor și Zilei Internaționale a Păsărilor, Săptămânii Europene a Mobilității, „Săptămânii Securității Chimice în Moldova”, ș.a.

Au fost petrecute 2 ore deschise cu 2 grupe din cadrul unei grădinițe din Chișinău și 1 oră deschisă cu clasele primare ale unei școli cu tema „Cartea Roșie”, 107 ore ecologice în școli și licee pe tema: „Calitatea aerului atmosferic și sursele mobile de poluare” efectuate de către inspectorii pentru protecția mediului.

În scopul conștientizării elevilor cu privire la necesitatea identificării proceselor de stopare a efectelor negative pe care le are poluarea asupra mediului, textul orei ecologice „Săptămâna Mobilității Europene - 2018” a fost expediat majorității instituțiilor de învățământ școlare și preșcolare. La fel, au fost organizate manifestații consacrate acțiunii de mediu cu genericul „În oraș fără automobilul meu”. Astfel, s-au petrecut concursuri cu participarea a circa 2255 de elevi, studenți, profesori din instituții de învățământ și voluntari din cadrul ONG-urilor.

În Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2018 - 2019 este inclusă „Educația pentru dezvoltarea durabilă”, care contribuie la dezvoltarea și utilizarea competențelor ecologice. În lista orientativă a disciplinelor opționale se regăsește „Educația ecologică” pentru elevii claselor a I-a – a XII-a.

În instituțiile de învățământ a continuat organizarea activităților de desfășurare a Olimpiadei Republicane la Ecologie, ediția a XXI-a. La ediția în cauză au fost susținute 28 de proiecte elaborate de 58 de elevi din 24 de raioane/municipii și au fost premiați 19 elevi.

În cadrul Colegiului de ecologie din Chișinău elevii își fac studiile la specialitatea „Ecologia și protecția mediului ambiant”. Elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic permanent participă și contribuie la înverzirea și menținerea curățeniei mediului ambiant.

La universitățile din republică se desfășoară procesul de studii la facultăți și/sau specialități ce implementează educația ecologică/conținuturi ecologice: *Ecologie și Protecția mediului ambiant, Silvicultura și grădini publice, Geologie, Meteorologie, Ingineria și protecția apelor, Ingineria mediului, Biologie și Ecologie, Protecția plantelor, Ingineria mediului, ecologie, etc.*

Programe postdoctorale în domeniul dezvoltării durabile/educației ecologice se realizează la Universitatea de Stat din Moldova, Institutul Național de Ecologie, Universitatea Tehnică a Moldovei, Institutul de Geografie al Academiei de Științe a Moldovei.

ALIMENTAREA RAȚIONALĂ ȘI ACTIVITATEA FIZICĂ SPORITĂ

Pe parcursul anului 2018 cadrul normativ național în domeniul siguranței alimentelor a fost armonizat cu directivele europene. A fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 945 din 3 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind materialele și obiectele active și inteligente destinate să vină în contact cu produsele alimentare și Hotărârea Guvernului nr. 1245 din 19 decembrie 2018 cu privire la aprobarea regulamentelor sanitare privind aromele și anumite ingrediente alimentare cu proprietăți aromatizante destinate utilizării în și pe produsele alimentare și privind aromele de fum utilizate sau destinate utilizării în sau pe produsele alimentare.

Pe parcursul anului 2018, au fost modificate și completate Recomandările pentru un regim alimentar sănătos și activitate fizică adecvată în instituțiile de învățământ din Republica Moldova (Ordinul MSMPS nr. 622 din 21 mai 2018).

Odată cu reforma administrației publice centrale și creerii Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, a fost modificată componența Consiliului național consultativ intersectorial în domeniul alimentației și nutriției prin Hotărârea Guvernului nr. 859 din 5 septembrie 2018.

Sănătatea nutrițională a fost abordată la conferințele științifico-practice naționale cu participare internațională. Reducerea consumului de sare de către populație a fost abordat la Conferința de lansare a rezultatelor studiilor privind consumul de sare și mediul alimentar urban în Republica Moldova.

Studiile privind consumul de sare și mediul alimentar urban pentru anul 2016, au fost efectuate de către specialiștii naționali din sănătatea publică, din cadrul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, în colaborare cu Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie N. Testemițanu. Ambele studii, sunt elaborate în premieră pentru Republica Moldova. Rezultatele lor au prezentat situația pe țară și recomandările ce se impun în aceste domenii.

Au fost organizate acțiuni de sensibilizare a producătorilor autohtoni privind reformularea produselor alimentare în vederea reducerii conținutului de sare, zahăr și grăsimi saturate și eliminării grăsimilor trans. Mesajul promoțional privind reducerea consumului de sare, zahăr și grăsimi este transmis către populație prin intermediul posturilor de televiziune cu cea mai mare acoperire.

Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor a organizat ședințe cu responsabilii de alimentația copiilor cu următoarele tematici:

- Organizarea alimentației copiilor în tabere de odihnă și întremarea adolescenților în sezonul estival, 2018”, cu participarea a peste 100 de conducători și bucătari din tabere de odihnă.

- „Alimentația copiilor și situația blocurilor alimentare din incinta instituțiilor de învățământ general”, la care au participat peste 50 de reprezentanți din cadrul Direcțiilor Generale Educație, Tineret, Cultură și Sport.

Instruirea igienică este obligatorie pentru angajații unităților cu risc sporit de răspândire a bolilor transmisibile, netransmisibile și profesionale, indiferent de forma lor juridică de organizare și tipul de proprietate. În total în perioada de referință au fost instruite circa 56300 de angajați ai unităților comerciale din alimentație publică, instituțiilor de îngrijire și educație a copiilor, a întreprinderilor de prestării servicii, agricole, industriale, de chimizare, etc.

În scopul modernizării sistemului de alimentație a copiilor și elevilor din instituțiile educaționale prin Hotărârea Guvernului nr. 722 din 18 iulie 2018 a fost aprobată Instrucțiunea privind organizarea alimentației copiilor și elevilor în instituțiile de învățământ general, ceea ce asigură depășirea deficiențelor atestate în sistemul de alimentație din instituțiile de învățământ.

Începând cu 1 septembrie 2018 normele financiare pentru alimentația copiilor și elevilor în instituțiile de învățământ au fost majorate în medie cu 2 lei per copil pe zi. În acest scop, de la bugetul de stat pe anul 2018 au fost alocate 51 mil. lei.

Pentru alimentarea gratuită a elevilor claselor I-IV din instituțiile de învățământ publice și private, precum și a elevilor claselor V-XII din instituțiile de învățământ din raioanele de est ale Republicii Moldova, subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi amplasate în zona de securitate, norma financiară constituie 8,8 lei/zi.

Pentru elevii din 42 de școli profesionale și grupele de formare profesională tehnică secundară din 13 Centre de excelență este organizată alimentarea zilnică gratuită pentru toți.

Pentru elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar, postsecundar nonterțiar și studenții din instituțiile de învățământ superior alimentația se face pe cont propriu.

În învățământul preșcolar asigurarea unui început sănătos de viață are loc prin intermediul Curriculumului educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) cu modulul obligatoriu „Educație fizică și educația pentru sănătate” și a „Standardelor de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani”.

În învățământul primar, gimnazial și liceal disciplina „Educația fizică”, conform Planului - cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal se predă în fiecare clasă a câte 2 ore pe săptămână.

Conform Planului - cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2018-2019, numărul orelor destinate activităților extrașcolare sportive, variază în funcție de numărul de elevi din instituțiile de învățământ.

În anul 2018 a fost elaborat un curriculum nou - „Educația pentru societate” cu un modul de 9 ore pentru educația de sănătate pentru clasele V și X.

În învățământul profesional tehnic disciplina „Educația fizică” se predă la anul I, II, III câte 2 ore săptămânal. În grupele de meserii disciplina „Educație fizică” se predă câte o oră pe săptămână. Anual este organizat controlul profilactic și acordarea asistenței medicale contingentului de elevi din învățământul profesional tehnic secundar și postsecundar.

A fost promovată atât la nivel instituțional, cât și la nivel național, practicarea culturii fizice și a sportului prin organizarea diverselor activități sportive, inclusiv de masă: spartachiada (anual); organizarea săptămânii sportului, competițiilor sportive la diferite probe cu genericul „Rolul sportului în păstrarea sănătății”; concursul sportiv „Tineri, veseli, sănătoși”.

Pe parcursul ultimului an, în învățământul superior, conform Planului - cadru, disciplina „Educație fizică” este predată obligatoriu, câte 2 ore săptămânal, în semestrul I și II, anul I, ciclul I, Licență. De asemenea, s-au desfășurat și activități sportive, precum: spartachiada (anual); lansarea spoturilor publicitare cu referire la tematica menționată.

Majoritatea universităților au echipe la diverse probe sportive: baschet, volei, handball, fotbal etc., participante active la competițiile naționale și internaționale. Un rol important pe acest domeniu îl are Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, cadrele didactice ale căreia promovează, atât la nivel instituțional, cât și republican practicarea culturii fizice și a sportului prin organizarea diverselor activități sportive, inclusiv de masă.

În perioada 17-23 septembrie 2018 a fost organizată Săptămâna Mobilității Europene cu sloganul „Multimodalitatea – combină și deplasează-te”, care promovează conceptul alegerii unor moduri de transport diferite pe parcursul aceleiași deplasări prin orașe. Textul orei ecologice „Săptămâna Mobilității Europene – 2018” a fost expedit majorității instituțiilor de învățământ școlare și preșcolare.

La fel, au fost organizate manifestații consacrate acțiunii de mediu cu genericul „În oraș fără automobilul meu”. Astfel, s-au petrecut concursuri cu participarea a circa 2255 de elevi, studenți, profesori din instituții de învățământ și voluntari din cadrul ONG-urilor. Aceștia au luat parte la concursuri de alergări, ciclism, mers pe patine cu role, întreceri cu trotinetele, probe sportive, desen pe asfalt, cea mai bună poezie cu tema „Aer curat pentru toți” și cel mai bun eseu cu tematică de mediu.

În anul 2018 pentru prima dată a fost dat startul velo-turului „Edineț – Cernăuți” la care au participat zeci de persoane din localitățile raioanelor Edineț și Briceni. Participanții, traversând cca 145 de km până la Cernăuți (Ucraina), au transmis ștafeta bicicliștilor din țara vecină.

De către subdiviziunile teritoriale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului Chișinău, Căușeni și Drochia, au fost realizate acțiuni de monitorizare la 7 stații de testare tehnică a mijloacelor de transport și verificate circa 65 de autovehicule și 438 de autoturisme, privind respectarea standardelor naționale în domeniul poluării aerului atmosferic cu substanțe nocive. Reprezentanții inspecțiilor teritoriale Comrat, Basarabeasca, Anenii Noi și Cimișlia au participat la emisiuni mass media și au organizat mese rotunde unde s-a discutat despre problema poluării aerului atmosferic și metodele de ameliorare a calității acestuia.

Ministerul Apărării sistematic organizează în afara programului zilnic și de instruire a efectivului militar activități de promovare a activității fizice și sportului prin organizarea competițiilor sportive. Pentru încurajarea utilizării mijloacelor de transport ecologice în cadrul Inspectoratului Național de Patrulare a fost instituit un pluton de bicicliști în număr de 20 de persoane, fiind un nou model de patrulare pentru toată țara și un exemplu de promovare a unui mod activ de viață.

O SOCIETATE FĂRĂ TUTUN, ALCOOL ȘI DROGURI

Pe parcursul anului 2018 Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în colaborare cu autoritățile administrației publice centrale, organizațiile internaționale, ONG-uri au întreprins un șir de activități îndreptate spre prevenirea și micșorarea consecințelor negative legate de consumul de tutun, alcool și droguri.

Activitățile întreprinse s-au axat pe perfectarea continuă a legislației, monitorizarea și executarea programelor statale în domeniu, monitorizarea situației și măsuri îndreptate spre îmbunătățirea indicilor de activitate a maladiilor de profil narcologic, îmbunătățirea accesului la tratament, minimizarea „riscurilor” la consumatori de droguri opiacee.

În vederea modernizării cadrului legal în domeniu a fost adoptată Legea nr. 124 din 12 iulie 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1100/2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și a producției alcoolice. Aceste modificări vizează restricționarea consumului alcoolului persoanelor cu vârsta de până la 18 ani precum și recomandarea de abținere de la consumul producției alcoolice în timpul sarcinii.

Cooperarea internațională în domeniul drogurilor se dezvoltă în mod ascendent. Continuă atât colaborarea cu partenerii tradiționali OMS, UNICEF, UNODC, Fondul Global, fundația SOROS, Centrul European de Monitorizare a drogurilor și Dependenței de Droguri, Comitetului Internațional de Control asupra Drogurilor din cadrul ONU, cât și la alte nivele europene, cu țările, instituțiile și serviciile cointeresate în domeniu.

Pe parcursul anului 2018, în cadrul staționarului IMSP Dispensarul Republican de Narcologie au primit tratament 72 de bolnavi cu probleme de dependență de nicotină. În condiții de ambulatoriu, au vizitat medicul narcolog 30325 de persoane.

Pacienților cu dependență nicotinică diagnosticată prin metode specifice, li s-a petrecut consilierea antitabagică de către psihologi, medicii narcologi privind renunțarea la fumat cu aplicarea tehnicilor de: interviu motivațional, tratamentul medicamentos, tratament de substituție, terapie cognitiv - comportamentală, acupunctura, hipnoza.

Potrivit datelor statistice, în anul 2018, 3045 de persoane au fost depistate timpuriu și îndreptate în staționar primind tratament specializat antialcool, iar 14178 de persoane au beneficiat de tratamentul specific antialcool și tratament antirecidivant în condițiile asistenței specializate de ambulatoriu.

În cadrul asistenței primare, medicii de familie, după necesitate, petrec consilierea psihologică pentru persoanele care consumă nociv alcool, fiecare a 3-a persoană care se adresează la medicul de familie are nevoie de asemenea asistență și intervenție, fapt ce permite depistarea precoce a persoanelor care întru neadmiterea consumului dăunător de alcool sunt îndreptați la medicul narcolog. În acest context, 30,8% din numărul persoanelor înregistrate cu alcoolism cronic au primit tratament și recuperare psihosocială și 16,5% pacienți se află în remisiune stabilă. În programele de consiliere

psihologică au fost cuprinse 21,3% persoane, fiind identificate precoce ca populație cu risc sporit de dependență față de alcool.

Către 31.12.2018 în supraveghere medicală în instituțiile medicale se aflau 11805 consumatori de droguri sau 332,6 cazuri la 100 000 locuitori (2017- 328,6), numărul fiind în ușoară creștere.

Analiza evoluției în timp a ponderii grupurilor de vârstă în rândul persoanelor aflate în supraveghere medicală pentru consum de droguri arată o predominare a grupului de vârstă 19-35 de ani cumulând 79,4%.

În vederea prevenirii consumului de droguri în rândul conducătorilor auto la nivel național au fost derulate activități de testare antidrog a conducătorilor auto. Au fost petrecute 2117 de examinări medicale pentru aprecierea stării de ebrietate narcotică, mai puțin comparativ cu anul 2017, când au fost petrecute 2672 de examinări medicale.

În scopul diminuării riscului de îmbolnăviri prin maladii, IMSP Dispensarul Republican de Narcologie în comun cu instituțiile medico-sanitare publice a continuat promovarea programelor de profilaxie printre utilizatorii de droguri cu consum problematic, injectabili, în conformitate cu standardele. Aceste măsuri au contribuit la diminuarea continuă a consumului de droguri intravenos, fapt care a ameliorat situația la capitolul HIV/SIDA printre contingentul dat. Astfel, s-a înregistrat fortificarea sănătății acestor persoane și diminuarea cazurilor de deces cauzat de supradozare.

În scopul asigurării accesibilității persoanelor dependente de droguri la servicii medicale calitative în cadrul IMSP Spitale Raionale: Cahul, Edineț, Comrat, Ungheni, Fălești, Rezina, au fost create și activează cabinete pentru tratamentul de substituție cu metadonă.

În tratamentul de substituție cu metadonă sunt antrenați permanent, în sectorul civil: în cadrul IMSP Dispensarul Republican de Narcologie - 229 de persoane, mun. Bălți - 106 persoane, Spitalul Raional Comrat - 38 de persoane, Spitalul Raional Edineț - 20 de persoane, Spitalul Raional Cahul - 11 persoane, Spitalul Raional Ungheni - 25 de persoane, Spitalul Raional Fălești - 17 persoane, Spitalul Raional Rezina - 3 persoane.

În scopul implementării măsurilor prevăzute în programele de reabilitare la diferite etape sunt implementate module educaționale, informaționale, de adaptare și reabilitare psihosocială. În cadrul Centrului de Reabilitare a consumatorilor de droguri au beneficiat de programul de reabilitare 213 persoane consumatoare de droguri, dintre care pe parcurs 16 persoane au abandonat cursul de reabilitare. Durata medie a cursului a fost de 43 zile.

În cadrul Secției dispensar al IMSP Dispensarul Republican de Narcologie, se efectuează un volum considerabil de activități ce țin de analiza și dirijarea situației, aprecierea priorităților de activitate în acest sens, promovarea modului sănătos de viață printre contingentele de populație, diseminarea în opinia publică a informațiilor privind consecințele acestui fenomen prin mesaje adecvate și credibile cu scopul diminuării motivației, inițierii consumului de alcool, droguri și de alte substanțe psihotrope printre contingentele de tineret, motivația tinerilor pentru sănătate și renunțarea la consumul abuziv de alcool, droguri și alte substanțe psihotrope, etc.

Anual sunt realizate activități de promovare a modului sănătos de viață prin celebrarea zilelor naționale și mondiale: Ziua Mondială fără Tutun - 31 mai, Ziua Națională fără alcool - 2 octombrie, Ziua Internațională de lupta împotriva consumului și traficului ilicit de droguri - 26 iunie.

Consemnarea acestor date calendaristice este însoțită de publicarea diverselor articole, organizarea emisiunilor la radio și televiziune. În adresa instituțiilor medicale au fost expediate note informative cu tematicile respective.

Concomitent, specialiștii în ramură au susținut peste 13146 de convorbiri individuale cu persoanele bolnave și dependente privind consecințele narcomaniei, necesitatea tratamentului și avantajele modului sănătos de viață. În perioada de referință de către medicii narcologi din cadrul secției dispensar, au fost vizitate instituțiile cointerestate de învățământ preuniversitar și universitar cu scopul participării la diferite manifestări antialcool și antidrog, familiarizării contingentelor de elevi și studenți cu problemele consumului de alcool, droguri și de alte substanțe psihotrope și necesitatea unui comportament social adecvat.

Inspectoratul General al Poliției de Frontieră efectuează controlul treziei al conducătorilor de vehicule, angajaților aflați în misiune de serviciu și angajaților cu drept de port armă. În rândul conducătorilor auto la nivel național au fost derulate activități de testare la băuturi alcoolice în rândul conducătorilor auto. Au fost petrecute 11407 de examinări medicale pentru aprecierea stării de ebrietate alcoolică, mai puțin față de anul 2017, când au fost petrecute 33142 de examinări medicale.

În vederea combaterii traficului ilicit de alcool și a produselor alcoolice, pe parcursul anului 2018, Poliția de Frontieră, în colaborare cu alte autorități și organizații naționale și internaționale competente, a documentat 9 cazuri de trafic ilicit de alcool și produse alcoolice cu depistarea a peste 2 tone de alcool.

Pe parcursul anului 2018, în vederea combaterii traficului ilicit de droguri, subdiviziunile Poliției de Frontieră au înregistrat 9 cazuri și au depistat peste 84 kg de droguri (84,004 kg de heroina, 5 gr de cocaina, 244 gr de marijuana și 1 kg de cannabis).

În vederea prevenirii și combaterii fumatului, consumului abuziv de alcool și consumului ilicit de droguri, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării promovează „Educația pentru sănătate” prin prisma tuturor disciplinelor școlare și nu separat. Totodată, în cadrul disciplinei obligatorii „Dezvoltarea personală”, structurată în cinci module, „Modul de viață sănătos” oferă elevilor informație ce ține de sănătatea fizică, emoțională, alimentația sănătoasă, contracararea viciilor: droguri, alcool, fumat, influențe de diferit gen etc.

Modulul „Modul de viață sănătos”, include unități de competență ca „Spune NU drogurilor și altor substanțe periculoase, Pericolul consumului drogurilor, Pericolul consumului medicamentelor fără prescripția medicului, Drogurile, Situații de risc, Racolarea consumatorului, Impactul consumului de droguri asupra sănătății fizice, mintale și emoționale în adolescență”.

De asemenea, pe parcursul anului de studii 2018-2019, în 22 școli din republică se pilotează curriculumul revizuit la disciplina opțională „Educația pentru sănătate”.

În instituțiile de învățământ primar și secundar general, un rol important privind sensibilizarea societății cu privire la activitățile de prevenire a consumului de droguri, împreună cu consumul de alcool și tutun îl au asociațiile părintești care au fost implicate în perioada de raportare, atât în organizarea întâlnirilor tematice cu părinții, cât și în activitățile cu elevii. Pe parcursul anului 2018, au fost organizate 400 de activități extrașcolare cu implicarea activă a circa 10 000 de părinți din instituțiile de învățământ ale republicii.

În instituțiile de învățământ profesional tehnic s-au realizat activități extracurriculare cu tematica prevenirii consumului de droguri, împreună cu consumul de alcool și tutun, cursuri, seminare, mese rotunde, cu participarea a circa 8000 de persoane, inclusiv a profesorilor, profesorilor-diriginți, părinților, psihopedagogilor.

În scopul prevenirii, combaterii și profilaxiei narcomaniei, în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior au fost organizate serate tematice și convorbiri de profilaxie în cadrul cărora studenții s-au întâlnit cu specialiștii Centrului de Narcologie.

Colaboratorii IMSP Dispensarul Republican de Narcologie de comun cu ONG-uri au realizat măsuri educaționale, informaționale și de colaborare. Au fost desfășurate 21 de prelegeri în instituțiile școlare și superioare de învățământ, 11 seminare de instruire, 11 ședințe ale Grupului Tehnic de lucru și 7 seminare informative.

Voluntarii Centrului de Sănătate Prietenos Tinerilor din sectorul Botanica de „Ziua Mondială fără Tutun” au împărțit fructe celor care au acceptat provocarea de a renunța la țigările pe care le aveau asupra lor. De asemenea, periodic sunt desfășurate lecții pentru tineri, unde specialiștii le vorbesc despre daunele fumatului.

VIAȚĂ FĂRĂ VIOLENȚE ȘI TRAUME

Pe parcursul anului 2018 au fost întreprinse acțiuni importante pentru combaterea în societate a fenomenului violenței. A fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 281 din 3 aprilie 2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.

De asemenea, a fost elaborat Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Moldova. Concluziile acestuia vor contribui la promovarea în continuare a finanțării de stat la nivel central și local și prioritizarea fondurilor pentru îmbunătățirea mecanismelor menite să asigure o mai bună protecție și asistență acordată victimelor.

Întru consolidarea mecanismului instituțional în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în perioada 2016-2018, și-a desfășurat activitatea Consiliul coordonator interministerial în domeniu, întrunindu-se trimestrial în ședințe ordinare și ad-hoc.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării este parte componentă a mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor-victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatarei și traficului.

Administrația instituțiilor de învățământ implică toți angajații, elevii și părinții în activități de prevenire a violenței față de copii, în toate instituțiile de învățământ se respectă Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic a copilului.

Pe parcursul anului 2018, angajații din sistemul educațional au raportat 9317 de cazuri de violență și neglijență, dintre acestea 4387 de cazuri, se referă la violența fizică, alte 2514 de cazuri se referă la violența emoțională, iar 2251 de cazuri - la neglijare. De asemenea, au fost semnalate 108 cazuri de exploatare prin muncă și 57 de cazuri de abuz sexual. În

aceeași perioadă, fiecare al 5-lea caz a fost referit organelor cu atribuții în protecția drepturilor copilului, fiind suspectat sau identificat drept caz grav de abuz.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării realizează continuu acțiuni de prevenire și combatere a violenței față de copii, cele mai recente măsuri fiind reconceptualizarea, urmare a reformei curriculare, a disciplinelor „Educație pentru societate”, obligatorie pentru elevii din clasele gimnaziale și liceale, și „Dezvoltare personală”, implementată în clasele I-XII. Astfel, curricula ambelor discipline școlare conține mai multe unități de învățare referitoare la recunoașterea, prevenirea și combaterea violenței, inclusiv a bullying-ului (intimidări, înjosiri și hărțuiri sistematice). De asemenea, periodic sunt desfășurate formări și seminare la nivel național pentru cadrele didactice care predau aceste ore, conferințe în parteneriat cu alte autorități/organizații cu genericul prevenirii și combaterii violenței.

În lista disciplinelor opționale pentru ciclul gimnazial au fost incluse disciplinele „Educație pentru echitate de gen și șanse egale”, „Educație pentru drepturile omului și cetățenia democratică”, iar pentru ciclul liceal au fost incluse disciplinele „Relații armonioase în familie” și „Etica vieții de familie” care includ în mod direct sau indirect conținuturi privind drepturile copilului, drepturile omului din aspectul prevenirii violenței, inclusiv și în familie.

În cadrul instituțiilor de învățământ s-au realizat un șir de activități: seminare de instruire, lecții publice, discuții, campanii de sensibilizare. Prin Ordinul nr. 108 din 2 februarie 2018, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a aprobat Programul activităților extrașcolare în învățământul secundar general pentru anul 2018, care a inclus și marcarea la 25 noiembrie a „Zilei internaționale pentru eliminarea violenței asupra femeii”.

În învățământul profesional tehnic postsecundar, la specialitatea „Asistență socială”, se studiază cursuri cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului și violenței față de femei.

În învățământul superior în conformitate cu Planul-cadru pentru studii superioare, toate instituțiile de învățământ superior cu profil pedagogic din țară, au inclus, la componenta de orientare socio-umanistă, cursuri cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului, cu statut opțional.

În Planul stagiilor de formare profesională continuă a cadrelor didactice/manageriale pentru anul 2018 au fost incluse următoarele programe tematice de formare, care în mod direct sau indirect includ unități de conținuturi cu privire la non-violență și dimensiunea de gen: *Psihologie, Asistență socială, Psihopedagogie, Psihopedagogie, Managementul educațional, Cadre didactice de sprijin etc.*

În conformitate cu Planurile de formare profesională continuă a cadrelor didactice și de conducere pentru anul 2018 în instituțiile abilitate cu formare continuă, în perioada de referință, au fost formate următoarele categorii de cadre didactice care realizează conținuturile ce vizează probleme educaționale specifice prevenirii abuzului, neglijării, inclusiv a traficului de ființe umane, inclusiv și prin prisma dimensiunii de gen:

- Psihologi școlari – 165 persoane;
- Asistență socială – 120 persoane;
- Psihopedagogie -115 persoane
- Management educațional – 115 persoane.

În perioada 20-21 iunie 2018, s-a desfășurat Conferința națională „Aspecte multidisciplinare în protecția copiilor față de violență”. Conferința a fost organizată de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii în parteneriat cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Societatea Internațională pentru Prevenirea Abuzului și Neglijării Copilului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Fundația Empowering Children, cu suportul Fundației OAK.

Anual, în perioada 25 noiembrie - 10 decembrie, se desfășoară Campania internațională „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, organizată de către autoritățile publice centrale și autoritățile publice locale în parteneriat cu organizațiile internaționale și reprezentanții societății civile. Pentru a crește gradul de conștientizare și pentru a informa populația despre fenomenul violenței împotriva persoanelor în etate, cu suportul Un Women au fost produse 3 spoturi video în limbile română și rusă care abordează diferite tipuri de violență față de această categorie de persoane.

În scopul asigurării instruirii profesioniștilor pe domeniul de referință, în cadrul Proiectului “Realizarea drepturilor fundamentale ale femeilor în vârstă din Moldova”, finanțat de United Nations TRUST FUND și implementat de HelpAge International și Gender-Centru, în perioada mai - iunie 2018 s-a realizat instruirea specialiștilor din cadrul echipelor multidisciplinare teritoriale aproximativ din 24 raioane ale țării.

În cadrul proiectului de consolidare a capacităților profesionale ale asistenților sociali, finanțat de Agenția Cehă de dezvoltare, în parteneriat cu Ministerul Muncii și Politicilor Sociale a Republicii Cehe și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, în perioada mai-august 2018, s-a realizat instruirea asistenților sociali inclusiv la modulul „Asistența subiecților violenței în familie”.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării colaborează activ cu Reprezentanța UNICEF în Moldova pentru elaborarea acțiunilor concrete de prevenire și combatere a diferitor forme de violență față de copii. În acest context, a fost facilitată desfășurarea, în instituțiile de învățământ, a activităților extracurriculare promovate de diverse ONG, precum și campania de informare pentru non-violență, concursuri de postere și desene pentru copii etc.

ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU AMELIORAREA SĂNĂTĂȚII MINTALE

În vederea asigurării accesului echitabil la servicii integrate de calitate și accesibile, la data de 28 noiembrie 2018 a fost semnat Memorandumul de Înțelegere cu Agenția Elvețiană pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova cu privire la Proiectul „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova” a doua fază.

Actualmente, în Republica Moldova activează 41 de Centre Comunitare de Sănătate Mintală (CCSM), de serviciile cărora anual beneficiază circa 243 de mii de persoane.

Conform Dispoziției 208d din 11 mai 2018 a fost evaluată activitatea Centrelor Comunitare de Sănătate Mintală din 8 raioane. Au fost analizate datele obținute în cadrul evaluării CCSM, elaborate recomandări pentru CCSM și AMP în vederea îmbunătățirii prestării serviciilor. La indicația MSMPS (circulara nr. 01-7583 din 24.10.2018) a fost

efectuată evaluarea tuturor CCSM din țară în vederea corespunderii serviciilor prestate cu actele normative din domeniu.

Pentru prestarea serviciilor de sănătate mintală din cadrul îngrijirilor medicale comunitare și la domiciliu, din fondurile Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală au fost contractate 40 de instituții medico-sanitare în sumă de 24 469 200,00 lei.

În cadrul asistenței medicale spitalicești, Compania Națională de Asigurări în Medicină a contractat 3 instituții medico-sanitare republicane (IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie, IMSP Spitalul de Psihiatrie Bălți și IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei) și 2 instituții medico-sanitare raionale (IMSP Spitalul Raional Edineț și IMSP Spitalul Raional Ungheni) pe profilul „psihiatrie” în sumă de 144 731 079,00 lei, iar în cadrul asistenței medicale specializate de ambulator a fost contractată IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie în sumă de 4 367 000,00 lei.

Totodată, pentru tratamentul persoanelor afectate de maladii mentale cu evoluție cronică în lista medicamentelor compensate sunt stabilite 12 Denumiri Comune Internaționale (DCI), cu rata de compensare 100%, și 1 DCI pentru tratamentul demenței, cu rata de compensare în medie 30%. Din fondurile AOAM, a fost alocată suma de 12 156 387,89 lei.

Prin Dispoziția MSMPS nr. 306d, din data de 21 iunie 2018 au fost distribuite preparate medicamentoase psihotrope procurate din surse bugetare centralizate, conform tranșelor de livrare pentru anul 2018 în sumă de 1 740 000 de lei, pentru tratamentul tulburărilor mintale cronice și evolutive.

În scopul dezvoltării și implementării unui mecanism de implicare a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală în procesele decizionale, au fost organizate un șir de conferințe, seminare, ateliere de lucru în acest sens. MSMPS și MENSANA în parteneriat cu A.O. Somato și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, a organizat conferința națională „Nimic pentru noi fără de noi - Advocacy pentru susținători de la egal la egal” cu participarea a 150 de persoane.

În conformitate cu Dispoziția 207d din 11 mai 2018, MSMPS în colaborare cu proiectul MENSANA, a organizat Școala de vară cu genericul „Căi spre implicare - căi spre incluziune”. Scopul programului a fost de a instrui, ghida și consolida abilitățile a 25 persoane ce au experiența unei probleme de sănătate mintală în procesul de a deveni experți de la egal la egal și de a se implica în procesul de dezvoltare comunitară.

Pe parcursul anului 2018, proiectul moldo-elvețian MENSANA a asigurat următoarele apariții mass-media cu tematica sănătății mintale și a reformei serviciilor de sănătate mintală: 11 emisiuni TV/radio, 30 de articole în media online, 5 articole în presa scrisă.

În conformitate cu Ordinele MSMPS nr. 2 din 15 ianuarie 2018, nr. 5 din 14 februarie 2018, nr.10 din 20 aprilie 2018 și nr. 576 din 8 mai 2018 în vederea dezvoltării abilităților de comunicare eficientă și respectării drepturilor omului în cadrul instituțiilor din domeniul sănătății mintale, 421 de specialiști au fost instruiți în ”Managementul agresivității în serviciile de sănătate mintală”.

În conformitate cu Ordinul nr. 205-A din 23 aprilie 2018 au fost instruiți 194 de specialiști din domeniul sănătății mintale în cadrul cursului „Alcoolismul - provocări clinice și sociale”, realizat de către cadrele didactice al a catedrei de Psihiatrie, Narcologie și Psihologie medicală USMF „Nicolae Testemițanu”.

În colaborare cu Biroul de Cooperare al Elveției, USMF „Nicolae Testemițanu” și Societatea PNPPC, în perioada 27-29 iunie 2018 a fost desfășurat primul Congres Internațional al Psihiatrilor, Narcologilor, Psihoterapeuților și Psihologilor Clinicieni din Republica Moldova, la care au participat aproximativ 260 de specialiști din domeniul sănătății mintale din țară și alte 8 state al Uniunii Europene, Comunității Statelor Independente și India.

Prin colaborarea MSMPS cu USMF „Nicolae Testemițanu” (Ordinele nr. 3 din 15 ianuarie 2018 și nr.16-A din 15 ianuarie 2018) pentru 243 de specialiști din domeniul sănătății mintale, au fost promovate cursuri de instruire cu genericul „Realizarea standardelor internaționale privind drepturile omului în cadrul serviciilor de sănătate mintală”.

CONTROLUL MALADIILOR CONTAGIOASE

Prin vaccinare, fiecare persoană investește în propria sănătate, contribuie la protecția comunității și la eliminarea bolilor.

Un accent deosebit în sporirea gradului de conștientizare privind importanța imunizării a fost pus pe creșterea nivelului de cunoștințe a lucrătorilor medicali în domeniul imunizărilor și supravegherii bolilor prevenibile prin vaccinări. În acest scop au fost emise 6 Ordine interne și o circulară, după cum urmează:

- Ordinul MSMSP nr. 497 din 11 aprilie 2018 cu privire la implementarea vaccinului poliomieltic inactivat trivalent pentru imunizarea copiilor.
- Ordinul MSMSP nr. 720 din 8 iunie 2018 privind măsurile suplimentare urgente de prevenire și combatere a rujeolei cu planul de acțiuni;
- Ordinul comun al MSMSP și MECC nr. 969/1242 din 21 august 2018 cu privire la organizarea unor măsuri suplimentare de ameliorare a situației epidemiologice privind rujeola;
- Ordinul MSMSP nr. 1154 din 17 octombrie 2018 privind vaccinarea contra gripei sezoniere cu vaccinul tetravalent ”Vaxigrip”;
- Ordinul MSMSP nr. 1409 din 29 noiembrie 2018 cu privire la programarea vaccinărilor pentru anul 2019 și ordinea efectuării lor;
- Ordinul MSMSP nr. 1524 din 21 decembrie 2018 privind vaccinarea contra gripei sezoniere cu vaccinul trivalent, donat în cadrul proiectului Task Force for Global Health, Center for Vaccine Equity;
- circulara MSMPS „Privind necesitatea implementării vaccinului poliomieltic inactivat trivalent pentru imunizarea copiilor” nr. 04/290 din 27.04.2018.

Conform declarației Biroului Regional European al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), ultima săptămână a lunii aprilie a fost declarată „Săptămâna Europeană a Imunizărilor”. Republica Moldova, pe lângă toate țările din regiunea europeană, s-a alăturat acestui eveniment pentru a crește gradul de conștientizare privind dreptul și responsabilitatea fiecărei persoane de a fi protejat împotriva bolilor care pot fi prevenite prin vaccinare.

Pe durata săptămânii europene a imunizărilor Depozitul național de vaccinuri al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică a fost deschis publicului și mass-media pentru a demonstra condițiile de păstrare a vaccinurilor, calitatea echipamentului lanțului rece și siguranța vaccinurilor.

Pagina oficială a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică a fost actualizată periodic cu diferite postări privind vaccinarea, elaborate de specialiștii naționali în domeniul imunizării, luând în considerare pachetul de comunicări al Organizației Mondiale ale Sănătății și UNICEF.

De asemenea, a fost elaborat un compartiment web pe pagina oficială a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică privind situația la rujeolă în țară pentru populație și mass-media cu actualizarea permanentă a informației. În comun cu partenerii OMS și UNICEF a fost elaborat un plan de comunicare în situație de criză, privind rujeola și vaccinarea împotriva ei, care se realizează continuu.

În cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a avut loc dezbateră publică „Da sau Nu vaccinării” cu implicarea activă a studenților. Impactul paginii Facebook „Vaccinarea: DA sau BA” a ajuns la peste 600 mii vizualizări în anul 2018.

Totodată, pe parcursul anului 2018 au avut loc întâlniri deschise cu populația privind importanța imunizării în toate teritoriile administrative ale țării. Un eveniment special a fost organizat în grădina publică „Ștefan cel Mare” din Chișinău. La eveniment au fost invitați clinicieni și epidemiologi pentru a răspunde la întrebările specifice privind bolile care pot fi prevenite prin vaccinare, beneficiile și riscurile vaccinării.

În colaborare cu Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor au fost instalate monitoare și boxe pentru a promova videoclipuri privind vaccinarea, în special a vaccinării împotriva Papilomavirusului uman, agent cauzal al cancerului de col uterin și a rujeolei. De către adolescenții din centrele de sănătate prietenoase tinerilor au fost distribuite materiale de informare cu logo-ul săptămânii dedicate imunizării pentru populație.

Pentru prima dată a fost difuzat un eveniment live pe cea mai mare platformă de interacțiune a părinților on-line „Ask a Mom” cu principalii specialiști în domeniul imunizării. Evenimentul live a fost urmărit în direct de peste 14.000 persoane.

Experții naționali în domeniul imunizării au participat la 60 de emisiuni TV, 15 emisiuni radio și au acordat peste 30 de interviuri pentru mass-media online, au postat 213 materiale în internet consacrate imunizărilor și prevenirii bolilor transmisibile prin imunizări. În același timp, specialiștii de la nivel local au prezentat informații privind beneficiile imunizărilor și prevenirii bolilor transmisibile prin imunizări în cadrul a 128 de emisiuni televizate, 63 de emisiuni radiofonice, 41 de publicații în presă, 321 de seminare, 101 postări în Internet, 3480 de lecții, 28 de acțiuni în comunități, 434 de buletine sanitare emise.

Au fost elaborate și distribuite materiale informaționale pe suport de hârtie pentru populația generală, lucrători medicali, școli și punctele de trecere a frontierei:

- materialul informativ „Vaccinurile funcționează” pentru specialiștii din CSP și IMSP teritoriale;
- materialul informativ „Vaccinarea împotriva PVU. Întrebări și răspunsuri frecvente” în limbile română și rusă;
- 136.000 pliante „Vaccinarea împotriva rujeolei” în limba rusă și română;
- 5.000 postere „Vaccinarea împotriva rujeolei” în limba română;
- 5.000 postere „Vaccinarea împotriva rujeolei” în limba rusă;
- 10.000 pliante „Vaccinarea contra infecției provocate de Papilomavirusul uman” în limba rusă;

- 30.000 pliante „Vaccinarea contra infecției provocate de Papilomavirusul uman” în limba română;
- 3.500 ghiduri pentru lucrătorii medicali ”Vaccinarea contra infecției provocate de Papilomavirusul uman. Întrebări și răspunsuri frecvente” în limba română;
- 1.500 ghiduri pentru lucrătorii medicali ”Vaccinarea contra infecțiile provocate de Papilomavirusul uman. Întrebări și răspunsuri frecvente” în limba rusă;
- 23 de seminare teritoriale de instruire pentru medicii de familie și pediatri, ginecologi și epidemiologi în toate teritoriile administrative ale țării, consacrate realizării vaccinărilor contra HPV, unde au fost instruiți 1196 de specialiști;
- 3 ateliere de instruire în supravegherea evenimentelor adverse postvaccinale, la care au fost instruiți 203 de specialiști;

A fost asigurată prestarea serviciilor de vaccinare gratuită în cadrul a 1310 de cabinete și puncte de vaccinare. În maternități s-au prestat servicii de imunizare a nou-născuților cu cuprinderea a 98,8% cu vaccin contra hepatitei virale B și 96,9% cu vaccinul BCG.

Pentru asigurarea procesului vaccinal fără întreruperi au fost realizate procurări de vaccinuri și consumabile prin intermediul secției de achiziționare UNICEF de la producători precalificați de Organizația Mondială a Sănătății. Costul total al vaccinurilor și consumabilelor achiziționate pentru Programul Național de Imunizări în anul 2018 a constituit 23.490.924,23 MDL, din care suma de 18.667.298,48 MDL a fost achitată din mijloacele interne bugetare ale țării.

Din aprilie 2018 a fost implementat în practica imunizărilor vaccinul poliomieltic trivalent inactivat, ca o etapă de trecere în faza finală de eradicare a poliomielitei.

Datorită, imunizărilor efectuate, monitorizării permanente a morbidității, măsurilor profilactice și antiepidemice întreprinse, a fost asigurată realizarea obiectivelor de menținere a statutului Republicii Moldova ca țară liberă de poliomielită, eliminare durabilă a cazurilor de difterie, tetanos, rubeolă și rubeolă congenitală. La copii nu au fost înregistrate cazuri de hepatită virală B, forme invazive a infecțiilor cu Haemophilus influenzae tip b, pneumococi. Comparativ cu anul 2012, de 3,5 ori a fost redusă incidența prin infecția cu rotavirusuri. Comparativ cu anul 2017, de 1,6 ori s-a redus morbiditatea prin tusea convulsivă.

Prin Ordinul nr. 108 din 2 februarie 2018, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a aprobat Programul activităților extrașcolare în învățământul secundar general pentru anul 2018, care a inclus și marcarea la 24 martie a „Zilei mondiale de combatere a tuberculozei”, iar la 1 decembrie a „Zilei internaționale de combatere a infecției HIV/SIDA”, etc.

Pe parcursul anului 2018 au fost publicate articole cu conținut medical tematic în ziarele de uz intern din instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior. A continuat organizarea în comun cu catedrele clinice și organizațiile non-guvernamentale a prezentărilor informaționale tematice. În cadrul instituțiilor de învățământ superior au fost organizate mese rotunde în cadrul catedrelor cu genericul: „Ziua internațională de combatere a infecției HIV/SIDA”, „Ziua mondială de combatere a tuberculozei”, „Ziua internațională de combatere a cancerului”, „Profilaxia hepatitelor virale, cu program de voluntariat”.

În instituțiile de învățământ primar și secundar general, tematica modului sănătos de viață se realizează, atât la disciplina obligatorie „Dezvoltare personală”, cât și în cadrul disciplinei opționale „Educația pentru sănătate”.

Pe parcursul anului 2018 a continuat implementarea obligatorie în instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar, pentru elevii anului I, Curriculum-ul „Decizii pentru un mod sănătos de viață”. Pentru elevii din cadrul învățământului profesional tehnic secundar, în urma reevaluării Planului cadru, curriculumul menționat are statut de disciplină opțională pentru elevii anului I și II.

În scopul informării despre profilaxia infecției HIV/SIDA și a bolilor sexual transmisibile în cadrul instituțiilor de învățământ superior au fost organizate întâlniri și lecții tematice.

La solicitarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Institutul de Științe ale Educației realizează permanent instruirea cadrelor didactice, selectate de instituțiile de învățământ, în domeniul formării deprinderilor de viață ale tineretului studios, în special a profilaxiei infecției HIV/SIDA și ITS.

Reprezentanții Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale de comun cu coordonatorul Programului național de prevenire și control a HIV/SIDA și ITS, participă activ la întâlnirile de nivel înalt privind domeniul HIV, după cum urmează:

1. Dialogul de politici ministerial privind HIV și comorbiditățile asociate în Europa de Est și Asia Centrală;
2. Implementarea politicilor de profilaxie a HIV;
3. Experiența de succes a Suediei în activitatea de combatere HIV, prin abordări bazate pe evidență, principiul respectării drepturilor omului și politicilor sensibile la gen.

OBȚINEREA DE NOI PERFORMANȚE ÎN SISTEMUL DE OCROTIRE A SĂNĂTĂȚII

În anul 2018 a fost inițiată reforma în Asistența Medicală Primară. Scopul reformei constă în racordarea sistemului de asistență medicală primară la modelul european, crearea condițiilor mai atractive pentru medicii de familie, eficientizarea cheltuielilor sistemului de sănătate, sporirea gradului de inițiativă dar și de responsabilitate a medicului de familie, ceea ce va contribui la asigurarea accesului populației la servicii calitative și mai aproape de domiciliu și respectiv, la creșterea satisfacției pacienților.

În acest sens, pe parcursul anului 2018 a fost adoptat cadrul normativ: Legea nr. 191 din 27 iulie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, Hotărârea de Guvern nr.988 din 10 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulilor de organizare a asistenței medicale primare, Hotărârea de Guvern nr.1020 din 24 octombrie 2018 cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în unele Hotărâri ale Guvernului. La data de 7 noiembrie 2018, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a inițiat procedura de atribuire a practicilor medicilor de familie.

În luna septembrie 2018 prin Legea nr.175 din 27 septembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, a fost anulată obligativitatea ținerii poliței de asigurare medicală pe suport de hârtie. Astfel, persoanele asigurate nu mai sunt obligate să prezinte polița de asigurare medicală pentru a beneficia de servicii medicale sau de medicamente compensate.

La 12 iulie 2018, Guvernul a semnat cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, Acordul de împrumut, în valoare de 248 400,0 mii lei, pentru procurarea a 168 de ambulanțe.

A fost aprobat Planul de acțiuni anticorupție în domeniul sănătății și asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anii 2018-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 892 din 12 septembrie 2018), document de politică care are ca obiectiv Îmbunătățirea accesului populației Republicii Moldova la servicii de sănătate, a calității serviciilor prestate de instituțiile medicale și eficienței utilizării resurselor financiare publice, inclusiv ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, prin asigurarea unui proces decizional transparent, receptiv, riguros, incluziv și participativ în cadrul autorităților și instituțiilor din sistemul sănătății, prin îmbunătățirea cadrului normativ existent ce reglementează procesul de contractare a prestatorilor de asistență medicală și farmaceutică în cadrul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, prin dezvoltarea unor instituții în sistemul de sănătate eficiente, responsabile, transparente, integre și rezistente la riscurile de corupție, precum și prin creșterea gradului de informare a populației despre drepturile și obligațiile beneficiarilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.

Începând cu anul 2018, în cadrul Centrului republican de reabilitare pentru copii, funcționează Secția „Intervenție timpurie la copii”. Reieșind din prioritățile stabilite și alocațiile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală disponibile pentru anul 2018, pentru prestarea serviciilor de intervenție timpurie copiilor din republică, Centrul de Intervenție Precoce „Voinicel” a fost contractat de către Compania Națională de Asigurări în Medicină cu 535,4 mii lei, sau o majorare cu 162,4 mii lei (+42,8%) față de suma contractată în anul 2017 (375,0 mii lei pentru 9 luni).